

Kreetan Maku -yrityksen perustaja Merja Tuominen-Gialitaki on asunut Kreetalla vuodesta 1981.

861 asukkaan kylässä voi tepastella vanhoja kivisiä kujia pitkin.

Paluumuuttajat tekivät Vamosista jälleen elävän kylän ja hyödynsivät sen parhaita puolia matkailumarkkinoinnissa.

Vinkki!
Vamos on mielenkiintoinen incentive- ja tiimimatkakohde.

Vamosin 150-paikkainen amfiteatteri valmistui yhteistyön tuloksena vuonna 2015.

Tapahtumakeidas Kreetalla

Maaseutumatkailun kehittyminen on muuttanut Kreetan länsiosia voimakkaasti. Eräs esimerkki löytyy pikkuruisesta Vamosin kylästä, jota voidaan pitää saaren maaseutumatkailun pioneerinä.

Vamos kuulostaa espanjalta, mutta sitä se ei ole. Nimen alkuperää ei tiedetä, mutta jos kyse olisi espanjalaisesta kylästä, nimen voisi kääntää ”mennään”. Eteenpäin menon meininki tässä kreetalaisessa pikkukylässä joka tapauksessa on.

Vielä parikymmentä vuotta sitten Vamos oli Valkoisten vuorten kupeessa uinuva kylä, mutta nykyään sitä pidetään tärkeänä vaihtoehtoisena Kreetaan saapuville. Kylään on asukkaiden yhteistyöllä saatu monipuolista, kylän perinteisiin nojaavaa matkailutarjontaa sekä majoituskapasiteettia. Nykyään jopa

Kreikan maaseutumatkailuliiton päämaja sijaitsee Vamosissa.

Paluumuuttajat puuhamiehiniä

Kymmenkunta Ateenassa opiskellutta vamoslaista palasi takaisin kotikonnuilleen 90-luvun puolivälissä, aikaan jolloin myös suomalaiset pyristelivät laman kourissa. Palaajat kohtasivat paikoilleen jymähtäneen kylän.

– Kylässä ei ollut tarjolla ansiomahdollisuuksia, ei varsinkaan kestäväää kehitystä tuottavia. Paluumuuttajat halusivat palauttaa kylään elämän, kertoo Kreetalla kolmisenkymmentä vuotta asunut suomalaissyntyinen Merja Tuominen-Gialitaki.

Aivoriihen tuloksena tämä etujoukko päätteli, että *filoksenialle*, vieraanvaraisuudelle ja maukkaalle ruoalle, olisi aina maksajia. Syntyi ideoita, toimintaa ja kyläläisistä muodostunut kehitysyhtiö.

Aluksi kyläläiset kunnostivat kauan käytöstä pois olleen kahvilan. Kreetalaisesta kahvilasta saa aina mezeitä, pieniä annoksia napostelu-ruokaa, jollaisia tässäkin kahvilassa valmistettiin. Mezeet johtivat siihen, että kahvilasta tuli pian taverna.

Parin vuoden päästä ensimmäiset vierastalot valmistuivat entisöityihin kiinteistöihin kylän vanhassa, jo osittain raunioituneessa ja hylättyssä osassa. Tiheään tahtiin vanha kiinteistö toisensa

jälkeen muuttui nykymukavuuksiin varustetuksi loma-asunnoksi. Musiikkikahvila valmistui. Entisestä tyttökoulusta tuli hostelli. Myös *pantopoleio*, sekatarvakauppa, sai uuden elämän.

Jo neljän vuoden työn ja touhun jälkeen kylä tarjosi mahdollisuuksia monenlaisen toimintaan. Pantopoleiossa myytiin kyläläisten valmistamia elintarvikkeita, kuten hilloja ja pastaa. Iltamat, musiikkitapahtumat ja näytellyt toivat väkeä paikan päälle.

– Kylä alkoi saada huomiota mediassa. Lehdistö, radio ja televisio kiinnostuivat, olihan Kreikan mittakaavassa harvinaista, että kyläläiset tekivät yhteistyötä yli suku- ja perherajojen. Vaikka kylä sai paljon huomiota ja vaikka sinne juoksetettiin myös EU:n arvovieraita, kuten silloinen EU-komission puheenjohtaja Jacques Delors, jäivät kylän järjestävät tahot lupauksista ja anomuksista huolimatta aina ilman EU:n tukea. Samoihin aikoihin, vuonna 1998, saapuivat myös ensimmäiset suomalaisryhmät Vamosiin ruoanlaiton ja villivihannesten perään.

Vuosikausia yhteistyötä

Vamosin elävöittämiseen tarvittiin monitaitoisia yrittäjiä, jotka olivat valmiita satsaamaan ja sitoutumaan hankkeeseen vuosikausiksi.

– Suurin haaste, yhteistyön edellytykset, piti rakentaa ensin. Saarella on totuttu tekemään yhteistyötä vain lähipiirin kanssa, katsomaan meidän etua muiden kustannuksella. Nyt on nähty, että yhteistyö kannatti, tiiviisti toiminnassa mukana ollut, suomalaisille palveluja kehitellyt Tuominen-Gialitaki kuvaa.

– Nykyään Vamos tarjoaa viehättäviä majoitustiloja sekä pieniä kokoustiloja. Hyvätsoisia tavernoita on useampia, myös kahviloita löytyy. Kesäkaudella on monenlaista kulttuuritarjontaa viikoittain. Esimerkiksi heinäkuussa 2016 Vamos Jazz Festival järjestetään jo neljännen kerran.

Tämäntyyppinen toiminta on Kreetalle tervetullutta jo siitäkin syystä, että kulttuurimatkailijat satsaavat lomiinsa.

– Maaseutumatkailuyrityksen asiakas kuluttaa huomattavasti enemmän rahaa kuin keskivertorantalomailija, Hanian teknisen korkeakoulun selvitysten mukaan jopa neljä kertaa enemmän. Paikallisia palveluja käyttävien raha päättyy myös paikallisten hyväksi.

Menestys nosti tonttihintoja

Kun saarella elettiin vielä maataloudesta, aikaan jolloin matkailuelinkeinon vetovoia

Kreetta on suosittu kongressikohde

KREETALLA järjestetään vuosittain satoja konferensseja ja seminaareja. Saaren suosiota kongressikohteena selittävät muun muassa tasokkaat kokouspalvelut, turvallinen ympäristö sekä miellyttävä, talvellakin leuto ilmasto. Sesonkien ulkopuolella on rauhallista keskittyyä kokouksiin ja oheishjelmaan, ja Kreetalla myös työn ja lomailun yhdistäminen on vaivatonta.

visitgreece.gr
conferencessgreece.gr
incrediblecrete.gr
agro Xenia.net
vamosvillage.gr

Kreetan Maku

Suomalaisryhmille elämyksellisiä matkoja, majoitusta sekä ruoka- ja ruokakulttuurikursseja järjestävä nettimatkatuomisto.

Fabrika Farm

Puolentoista hehtaarin oliivilehdosta löytyy majoitustiloja, sisäkokouksetilat 15 hengelle, amfiteatteri noin 150 hengelle sekä tilausravintola noin 50 hengelle.

Ohjelmaa järjestetään sesongin mukaan, esimerkiksi viininkorjuuta, kokkausta, ruokakulttuuria, oliiviöljy- maistiaisja ja tietenkin ateriointia.

kreetanmaku.fi

Muusikko ja lauluntekijä Heikki Salon elämyksellisiä biisileirejä on järjestetty Vamoksella jo kuusi kertaa.

Kreetan maut ovat Vamosissa parhaimmillaan.

masta ei tiedetty, pidettiin arvokkaimpina sisämaan tontteja. Perinnönjaossa ne siirtyivät yleisesti perheen pojille. Työille annettiin vähempiarvoisia, vaikeammin maataloudessa hyödynnettäviä rantatontteja. Matkailijoiden virta luonnollisesti heitti tämän päälle.

Vamos sijaitsee sisämaassa, Apokoronasin kunnassa. Kylän kehityksen myötä maan ja rakennusten arvo on kohonnut.

– Ensiksi nousivat tonttien hinnat ja kummastusta herätti se, että raunioituneet rakennukset alkoivatkin saada arvoa. Jos vuonna 1998 Vamosissa ja lähikylissä tontin hinta, siis rauniokasan hinta kylän kujilla, oli nykyrahaksi muutettuna 20 000 euroa, oli sen hinta kymmenessä vuodessa noussut 150 000 euroon. Maan hinnan nousu toi alueen asukkaalle vaurautta, jonka turvin rakennettiin uutta ja korjattiin vanhaa.

Kehityksen seurauksena ovat julkiset liikennepalvelut säilyneet sekä taksi- ja autonvuokrauspalvelut lisääntyneet. Nuoria on työllistynyt ja palvelutarjonta vahvistunut.

– Aikoinaan ensimmäinen matkailijoita palvellut kahvila, joka sittemmin muuttui tavernaksi, oli ilmiö. Harvassa kylässä oli tuohon aikaan hyvätasoisia tavernoita. Tavallisimmin tavernat, jos niitä oli, sijaitsivat rantakylissä, eivätkä ne olleet kunnianhimoisia sen paremmin palvelunsa kuin ruokansakaan suhteen. Nykyisin Apokoronasin alueella on nelisenkymmentä hyvätasoisia kylätavernaa, Tuominen-Gialitaki iloitsee. X

Vinkkejä kanssakäymiseen

SUOMEN ja Kreikan liput ovat sinivalkeita, aikavyöhyke sama ja saaristoa riittää. Samankaltaisuuksia siis, mutta jo katukahvilaan siirryttäessä voimme havaita eroavaisuuksia. Siinä missä suomalainen mielellään vetäytyy katselemaan tapahtumia, kreikkalainen astuu keskipisteeseen.

– Kreikkalaiset ovat näyttelijöitä tällä näyttämöllä, suomalaiset katsomossa, Merja Tuominen-Gialitaki summaa.

Suomalainen odottaa paikan päällä täsmälleen sovitulla kellonlyömällä, jopa ennen sitä.

– Kreikkalaiselle sovitun ajankohdan ei tarkoita, että silloin tavataan. Se tarkoittaa, että sitä ennen ei ainakaan tavata, vaan sen jälkeen sopivasti. Pienen myöhästymisen takia ei hermostuta, ei soiteta eikä pyydellä anteeksi. Jos todella on tiukka aikataulu, se kerrotaan kohteliaasti ja pyydetään saapujaa olemaan aikataulussa, jolloin sekä useimmiten onnistuu.

Kesäiseen ulkoilmakonserttiin vartin myöhässä saapuva huomaa olevansa ensimmäisten joukossa. Tuoleja vasta laitetaan paikoilleen, äänentoistoa testataan, järjestelijät juoksentelevat ympäriinsä eikä lipunmyyjäkään välttämättä vielä ole. Yleisö saapuu vähitellen iloisesti rupatellen, järjestää tuolit uudelleen oman mielensä mukaisesti seurueisiin ja

tilaisuus alkaa, kun väkeä on tarpeeksi paikalla – usein tunnin myöhässä.

Kutsu kotiin tarkoittaa lähes aina iltaa ja ateriala. Tavallista on, että vieraat odottavat ruoan valmistumista, varsinkin jos se valmistetaan hiilloksella tai ulkokuonissa.

– On kohteliaasta viedä hyvää viiniä, kukkia, makeisia, leivonnaisia tai jäätelöä jälkiruokaksi tai jotain oman kotimaan tuotetta lahjaksi. Isäntävälle nostellaan kiitokseksi maljoja ja puheita saa pitää jos siltä tuntuu, mutta parhaimpana kiitoksena mukavasta illasta on se, että vieraat osoittavat viihtymistään osallistumalla mahdolliseen tanssiin tai laulaa luokauttavat laulun tai kaksi.

Siestan aikana monet ovat sulkeutuvat. Siestan pituus riippuu helteen voimakkuudesta ja työpäivän jaksotellusta.

– Kello 15–17 tai vielä kello 18:kaan ei mennä kylään, ei ovelle kolkuttamaan, ei kutsuta vieraita, ei soiteta, ei metelöidä. Silloin levätään. Työpäivä saattaa monilla jatkua siestan jälkeen.

Kreikassa asiat tapahtuvat ja etenevät hitaasti – myös päätökset.

– Tuloksiin ennemminkin ajaututaan. Ne lutviutuvat, kun suomalainen taas ajaa kääntä pyssyyn pakolla.